

Kievietslaan 1-3, dubbel woonhuis

Adres	Kievietslaan 1 en 3
Postcode	2243 GA
Kadastraal nummer	Kievietslaan 1: F 7896 Kievietslaan 3: F 7895
Naam	Nvt
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	1
Benoeming onderdelen complex	Dubbel woonhuis
Oorspronkelijke functie	Wonen
Datering/Bouwjaar	1937 (ontwerp)

Omvang bescherming

De bescherming betreft het DUBBELE WOONHUIS uit 1937-38.

Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

In 1937 ontwierp architect G.A. Heldoorn dit dubbele woonhuis met inpandige 'drive-in' garages in opdracht van L.J.H. Zurloch in Traditionalistische stijl. In 1938 onderging het ontwerp enkele gewijzigingen.

Huisnummer 1 heeft in 1942 een terras toegevoegd. Tijdens verbouwingen in 1987 en 2000 zijn de volgende wijzigingen aan huisnummer 1 doorgevoerd:

- aan de voorzijde ramen vernieuwd en twee nieuwe dakkapellen aan de voorzijde gerealiseerd, waarbij het totaal op vijf komt (oorspronkelijk waren er aan de voorzijde twee dakkapellen);
- aan de zijgevel ramen vernieuwd en een deur bij de erker vervangen door een raam
- aan de achtergevel dakkapellen vergroot, zijlicht bij keukendeur ingekort, balkondeur met hek vervangen door een raam (ingekort), glaspui vervangen en zijlichten daarbij tot aan grond verlengd.

De vervangingen zijn uitgevoerd in kunststof. Intern is de structuur in basis behouden, maar zijn geen bijzondere interieurelementen aangetroffen die afzonderlijke bescherming behoeven.

Over de architect

Gerardus Albertus Heldoorn (1899-1965) was afkomstig uit Leeuwarden en maakte vanaf 1928 deel uit van Architectenbureau Gros en Heldoorn. Vier jaar later stichtte hij zijn eigen bureau en ontwierp vooral bedrijfspanden en woonhuizen in de Friese hoofdstad. In de nieuwe Vosseparkwijk schreef hij tientallen woningen op zijn naam, waaronder een reeks middenstandswoningen, een dubbele rietgedekte villa en zijn eigen woonhuis (1931) met een grote op het noorden gelegen tekenkamer. Het ontwerp voor de middenstandswoningen paste hij ook elders in Leeuwarden toe en in Den Haag. Voorts kwamen landhuizen van zijn hand tot stand in onder andere Bergen (NH) en Wassenaar.

Zijn architectuurstijl met toepassing van baksteen, veelal pan gedekte daken, erkerramen en spaarzame versieringen in het metselwerk was Traditionalistisch. Het Traditionalisme, ofwel Delftse school, die vanaf de jaren twintig tot ver in de jaren vijftig landelijk grote populariteit genoot, is relatief zeldzaam in Wassenaar, waar de Engels geïnspireerde landhuisstijl domineerde. De Traditionalistische karakteristiek bepaalde ook het aanzien van de dubbele woning die Heldoorn aan de Kievitslaan ontwierp en komt onder meer tot uiting in de kapvorm, de soberheid van detaillering en verwijzingen naar historische bouwwijzen, zoals het gebruik van een tuitgevel waarbij de tuit als forse schoorsteen is uitgevoerd, de toepassing van vlechtingen en een loodstrip boven de vensters (voorgevel huisnummer 3) en het metselverband, dat afgeleid is van Middeleeuwse metselwijzen, namelijk Noords verband. Het complex onderscheidt zich van andere dubbele woonhuizen doordat het dubbele woonhuis is ontworpen als één geheel, als betrof het een enkel landhuis. De traditionele architectuurstijl bepaalde ook de winkels met bovenwoning aan de Langstraat 192-194 in het centrum van Wassenaar die Heldoorn in 1939 ontwierp. Met hun hoge fraai gemetselde topgevels en nauwgezette afwerking zijn ze beeldbepalend voor dit deel van de Langstraat. Na het overlijden van Heldoorn werd het bureau onder dezelfde naam voortgezet. In 2007 fuseerde het met Architectenbureau Ruedisulj tot Architectenbureau Heldoorn Ruedisulj.

Over de Kieviet

Park de Kieviet is vanaf 1911 ontwikkeld op voormalig grondgebied van landgoed Groot Haesebroek. De Exploitatiemaatschappij Park De Kieviet en Wildrust onder directie van J.T. Wouters (1864-1932) en Joh. Mutters jr. (1858-1930) ontwierp de wijk tot in het detail, zoals het wegenplan, de verkaveling, de rooilijnen, de beplanting en de dwarsprofielen voor de wijk. De kavels varieerden in grootte en waren bedoeld voor vrijstaande villa's en twee-onder-eenkapwoningen. De bouw kwam vanaf 1912 op gang. In 1914 ging de gemeenteraad van Wassenaar akkoord met het plan, waarvan de realisatie inmiddels al in gang gezet was. Om belangstellenden te trekken werd een aantal modelvilla's gebouwd, zogenaamde lokvinken, naar ontwerp van architect Joh. Mutters jr. De eerste lokvink stamt uit 1914 en staat aan de Duinweg 1. De parkachtig aangelegde villawijk heeft stedenbouwkundig gezien twee hoofdmomenten, te weten het Wilhelminaplein met daaraan de kerk (1923) en de vijver. Voor de aanleg van de vijver, die al in het eerste plan uit 1910/1911 voorzien was, werd gebruik gemaakt van de bestaande loop van de Kaswetering.

Het druppelvormige Wilhelminaplein en de daaraan gelegen kerk waren niet voorzien in de eerste opzet van de wijk. Het plein met plantsoen werd in 1914 ingepland en later volgden de ontwerpen om ruimte te maken voor de kerk (ingetekend in het plan uit 1918) en het schoolgebouw tussen de Oranjelaan en de Buurtweg (gebouwd in 1922). Ook werden andere algemene voorzieningen gerealiseerd, zoals een theetuin (ondergebracht in een voormalige dienstwoning van Groot Haesebroek (Buurtweg 14) en een postkantoor (Groot Haesebroekseweg 55a-b-57).

De Kieviet maakt onderdeel uit van het van rijkswege beschermde dorpsgezicht van Wassenaar, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg'. Het Wilhelminaplantsoen waaraan de kerk ligt, is als rijksmonument beschermd.

Automobiëlcultuur in Wassenaar

De bouw van vrijstaande garages – al dan niet met chauffeurswoning – was in Wassenaar al heel vroeg gebruikelijk. Al vanaf het begin van de 20ste eeuw werden in aanvulling op of in plaats van koetshuizen garages met chauffeurswoningen gebouwd – mogelijk is de garage annex

chauffeurswoning op Rijksstraatweg 554 (het huidige adres) uit 1905 – behorende bij Hoogwolde en ontworpen door het architectenbureau Hoek & Wouters – zelfs het eerste voorbeeld. Paard en wagen waren natuurlijk niet gelijk verdwenen. In 1910 werd bij Frisiastate aan de Lindelaan 2 een gecombineerd gebouw voor paarden-, koetsen én automobielstalling gebouwd, eveneens door architectenbureau Hoek & Wouters. Ook reder D.T. Ruys koos in 1914 voor zijn villa nog voor een combinatie van autogarage met paardenstallen, wagenbergplaats en dienstwoning (Paauwlaan 8), net als de eigenaar van Ivecke in 1912 (Rust en Vreugdlaan 7). Voorbeelden van automobielgarages met chauffeurswoningen zijn te vinden op de buitenplaats Ter Veken uit 1911 (Schouwweg 29) en op Maarheeze uit 1914 (Rijksstraatweg 669). Daarnaast werden al vroeg in relatief veel projecten garages aan de woningen gebouwd en geïntegreerd in het ontwerp; bij grote villa's zoals de dubbele garage bij landhuis Hertelaan 1 uit 1928, maar ook al snel bij middenstandswoningen, zoals de dubbele woning aan de Prinses Marielaan 11-13 uit 1929 (aan nummer 11). Bovendien werden in pandige 'drive-in-garages' gerealiseerd – opnieuw niet alleen bij villa's en landhuizen, zoals bijvoorbeeld Van der Oudermeulenlaan 5 uit 1930, maar ook bij middenstandswoningen, zoals Teylingerhorstlaan 19-21 uit 1932. Tot de vroegste voorbeelden van drive-in-garages in Wassenaar behoren ook de drive-in-garages met bovenwoningen aan de Korenlaan 21 en Molenweg 28 uit 1926. De drie woningen op de hoek Molenweg-Molenstraat (nu: Molenweg 17-27/Molenstraat 25) uit dezelfde tijd hadden eveneens twee drive-in-garages.

Stedenbouwkundige aspecten

Het huis ligt op de hoek van een van de drie hoofdentrees van De Kieviet, namelijk op de T kruising Kievietslaan-Groot Haesebroekseweg. De langsgewel en entrees zijn gesitueerd aan de Kievietslaan, waardoor de oriëntatie van het dubbele woonhuis op de Kievietslaan gericht is. De toegangspaden naar de voordeuren en de opritten naar de garages zijn conform het oorspronkelijke ontwerp gesitueerd. Het feit dat er geen duidelijke erfafscheiding (noch in bijvoorbeeld een wintergroene heg, noch in gemetselde vorm) tussen de twee opritten bevindt, ondersteunt het visuele effect dat het hier om één groot landhuis (met twee garages) in plaats van twee woningen gaat. Op de erfgrans aan de straatzijde bevinden zich gemetselde hekjeijlers uit de bouwtijd.

Architectonische beschrijving¹

Het deels onderkelderde dubbele woonhuis heeft een nagenoeg rechthoekige plattegrond en bestaat uit twee bouwlagen met kap. Er is een aantal niet-symmetrische aspecten in de plattegrond en in de opbouw van de hoofdmassa, die de hoofdvorm interessanter maken, te weten: aan de linker- en rechter zijgevel bevindt zich een driezijdige erker met balkon; de gekoppelde garagedeuren van de twee garages liggen iets verdiept; bij huisnummer 3 (rechts) risaleert het rechterbouwdeel; de entreepartij van huisnummer 3 heeft een portiek met enigszins verscholen entree, omdat de gevel van de risaliet aldaar (met een zeeg) doorloopt; aan de achterzijde springt het middendeel op de verdieping terug, waardoor aldaar balkons gerealiseerd zijn; bovendien zijn de hierdoor uitspringende geveldelen van een eigen kap voorzien, hetgeen deze bouwdelen extra accent geeft. Door deze verbijzonderingen is het pand niet alleen zeer levendig, maar ook doet het huis zich mede hierdoor voor als één landhuis met twee in pandige garages, in plaats van een dubbel woonhuis.

Het pand is opgetrokken in baksteen in Noords verband met in de topgevels vlechtingen. Het samengestelde dak, dat hoofdzakelijk bestaat uit schilddaken, is gedekt met gesmoorde Romaanse pannen. Op de nok van het hoofddak bevinden zich twee gemetselde schoorstenen; de tuit van de tuitgevel aan de voorzijde is eveneens een schoorsteen. De houten ramen en kozijnen hadden oorspronkelijk glas-in-lood, zoals nog te zien is bij het venster boven de entree van huisnummer 1.

---

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

De dubbele, houten garagedeuren hebben ruitvormige lichten. Aan weerszijden van het ondiepe garage-portiek zijn stootstenen ingemetseld. De entreedeuuren van de huizen zijn van hout, hebben een staand, groot licht en langerekte, smalle zijlichten. Links (nummer 1) heeft de entree een houten luifel; rechts bevindt de entree zich in het portiek dat onderdeel uitmaakt van het risalerende deel van de voorgevel. Voor de bouwstijl belangrijke kenmerken zijn voorts nog de toepassing van sluitstenen in de bogen en lateien, de loodstrip boven de verdiepingsvensters van het risalerende bouwdeel van nummer 3, de smalle lichten in de topgevel van datzelfde bouwdeel.

Waardstelling

Het dubbele woonhuis is vanwege de cultuurhistorische - , architectuurhistorische- en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van de wijk De Kieviet in het bijzonder;
- als gaaf bewaard voorbeeld van een dubbel woonhuis in de stijl van het traditionalisme, een stijl die lokaal zeldzaam is;
- vanwege het bijzondere type dubbele woonhuis, namelijk drive-in woningen en vanwege de verschijningsvorm die suggereert dat het om één groot landhuis gaat;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm en het redelijk gaaf bewaarde, eigentijdse en voor de bouwstijl typerende materiaalgebruik en de zorgvuldige detaillering;
- vanwege de ligging binnen en als onderdeel van een gebied met hoge stedenbouwkundige, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten dat van rijkswege beschermd is als dorpsgezicht, genaamd 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en LeidschendamVoorburg' en de beeldbepalende ligging op de hoek Kievietslaan-Groot Haesebroekseweg.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek exterieur 3 augustus 2012; www.bonas.nl;

http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Mutters; www.heldoornruedisulj.nl;

Bewonersvereniging 'De Kieviet', 'Een eeuw Park de Kieviet 1910-2010', 2010;

Hoek, J. van der (e.a.), 'Stadswandeling Leeuwarden, Voetstappen in de Vosseparkwijk', Leeuwarden 2012;

Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003;

'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar.